

Kanadski muzej civilizacije, Quebec

SUMMARY

A Canadian museum of the future

Tomislav Šola

In 1989 opened the Canadian Museum of Civilization in Quebec, situated by the Ottawa river. The author of the museological concept is the Director of the Museum, G. F. MacDonald, a visionary, who created this grand department of the »heritage industry«. The central permanent exhibition's theme is a thousand years of Canadian history. New presentation procedures have been used, the objects have been installed into three-dimensional information collages, something like a synthesis of museum and theatre. Starting with the idea that technology is crucial for the future of protection and presentation of the heritage, the latest techniques and technologies are used, such as imax and omnimax systems, a multimedial research centre has been founded, and a center of the telecommunication system MOCASIN to include the network of Canadian museums. In the next stage the museum is to expand its presentation by reconstructing a number of interesting buildings: the 19th century railway station, the Ukrainian church, a Jewish house etc. all with the aim to attract and arouse the interest of visitors.

KAKO TO RADE U NIZOZEMSKOJ

Žarka Vujić

Institut za povijest znanosti
Zagreb

Osvrt na neke od muzeja i galerija u Nizozemskoj

rošle godine (1990.) Nizozemska je atraktivnošću svojih izložbenih pothvata zasjenila sve ostale evropske metropole. Retrospektivna izložba djela Vincenta van Gogha, te internacionalna izložba remek-djela Fransa Halsa privukle su stotine

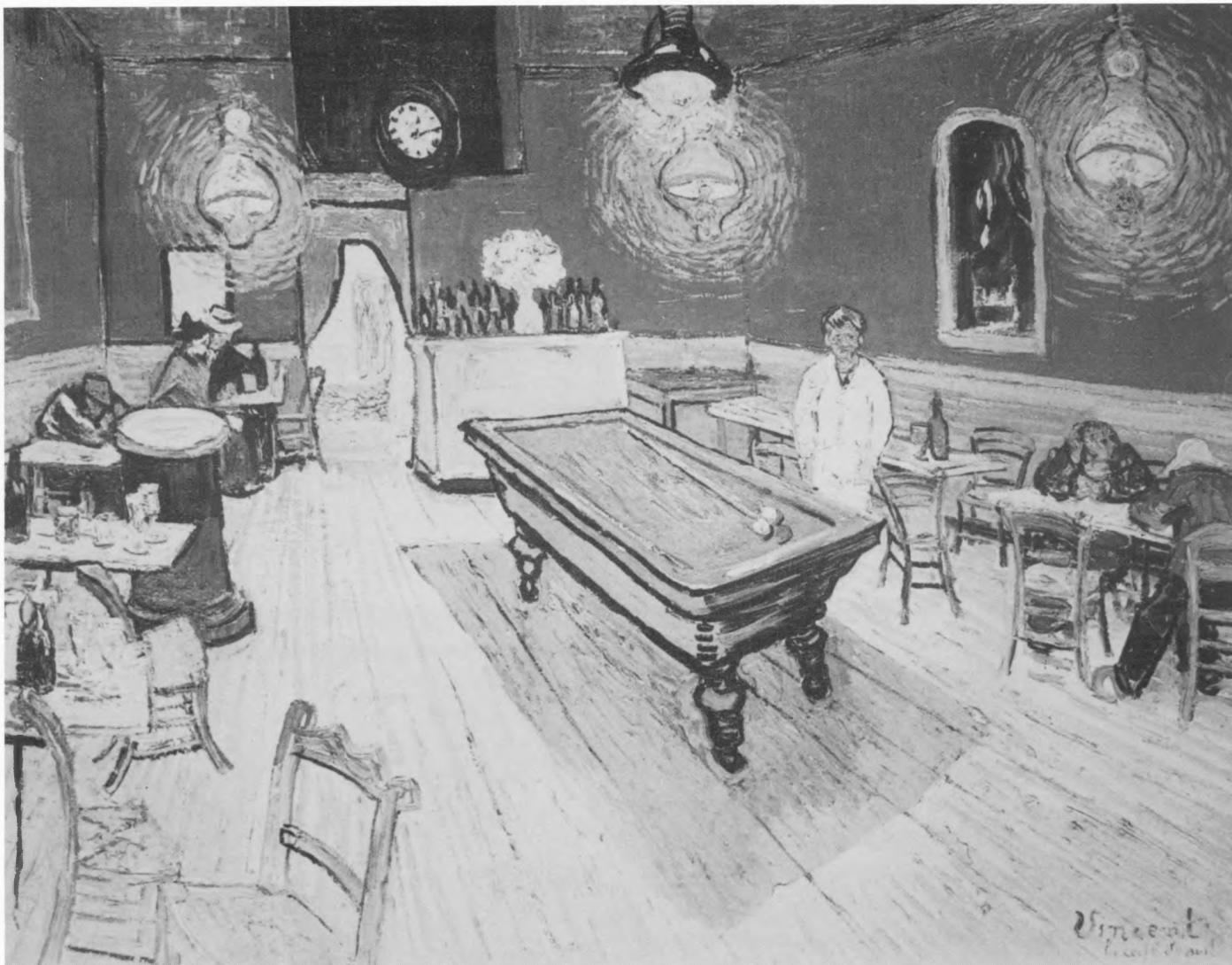
tisuća posjetilaca. Sudioništvo u tim izuzetnim prezentacijskim događanjima potaknulo je ova kasna razmišljanja o izvjesnim muzeološkim aspektima viđenih izložaba, ali i o nekim zanimljivim detaljima iz ostalih nizozemskih muzeja i galerija.

Kako je već dobro znano, stota godišnjica smrti Vincenta van Gogha navršila se 29. lipnja 1990. i čitavu tu godinu Nizozemci su posvetili svom kult-umjetniku druge polovice 19. stoljeća. Između doista mnoštva sadržaja, središnjom točkom proslave postala je velika izložba o njegovu stvaralaštvu, podijeljena u dva zasebna dijela: slikarstvo izloženo u Rijksmuseumu Vincent van Gogh u Amsterdamu i crteži u Rijksmuseumu Kröller-Müller u Nacionalnm parku »De Hoge Veluwe« kraj Otterloa. Ovaj reprezentativan izložbeni događaj mogli bismo kratko opisati kao retrospektivni postav bez osobitih intervencija muzeografskim sredstvima. No, suptilnost prezentacije unutar samog opusa, rukovođena rekonstrukcijom van Goghove vlastite ideje i prododžbe o svom stvaralaštvu (pomoću opsežne i dragocjene korespondencije) oduševili su svako izoštrenije oko. Naravno, ukoliko se koristio najraniji termin za razgledavanje. Oko podneva u van Goghovu muzeju u Amsterdamu valjalo se boriti s masom, a nit razumijevanja razbijala se u krhotine i divljenje detaljima. Pitanje: što ste doista vidjeli (a ne gledali)? – iznenadilo bi veći broj posjetilaca koje se moglo vidjeti s opsežnim i teškim katalozima u ruci. Dalju strast za kupovanjem predmeta obilježenih velikim imenom stišavao je otmjeno postavljani bazar ispred zgrade muzeja.

Sasvim različit karakter nosio je u sebi drugi dio izložbe. Bez daha idolopoklonstva i glamura, u skladu sa slobodom i otvorenošću prirodne okolice i parka skulptura, te u skladu s vrhunskom zbirkom Kröller-Müller izrazito kvalitetni van Goghovi crteži mogli su se promatrati gotovo studijski.

Najviše, pak, dojmilo nas je široko okruženje ovih izložbenih zbivanja. Svatko je dao svoj doprinos obljetnici: od ostalih muzeja pa do robnih kuća.

Mirno i gotovo nezamjetno za široku publiku protjecala je zanimljiva izložba u susjednom Stedelijk museumu u Amsterdamu. Pod nazivom »U odnosu prema van Goghu« krila se izložba originalnih fotografija gradova, sela i pejzaža u kojima je slikar boravio, a koje su snimili poznati fotografi, njegovi suvremenici. Tako se idealno mogla dopuniti predodžba o vremenu i ozračju kojem je van Gogh pripadao. Veza s

V. van Gogh, Le Café de nuit, 1888. – s retrospektivne izložbe u Amsterdamu

umjetnikom naglašena je čak i u Botaničkom vrtu, gdje su posebno istaknute one vrste cvijeća koje je van Gogh rado slikao. Dakle, čitav Amsterdam i čitava Nizozemska doslovce su živjeli sa sjećanjem na van Gogha.

Slično se dogodilo i Haarlemu. Okosnicom života i trgovine ovoga živopisnog nizozemskoga grada postala je izložba remek-djela Fransa Halsa. Nevelika opsegom, dobro opremljena muzeografskim pomagalicama (dijapozitivi detalja, dvojezične legende), postavljena u muzeju koji je istovremeno i autentični arhitektonski i kulturni spomenik, bila je doista zahvalna za puni opazaj. No, mnoštvo je iznova postalo gotovo nepremostivom zaprekom gledanju. Istovremeno, u istoj ulici, u prostoru Povijesnog muzeja grada Haarlema nitko nije posjećivao malenu, ali vrhunski predočenu izložbu o gradu u doba Fransa Halsa, tj. u XVII. stoljeću. Bez originalnih umjetničkih djela (ta ona se nalaze u susjedstvu!), a pomoću fotokopija, fotografija i crtanih intervencija u prostoru ličnost Fransa Halsa objašnjena je i zaokružena u svom životnom i radnom prostoru.

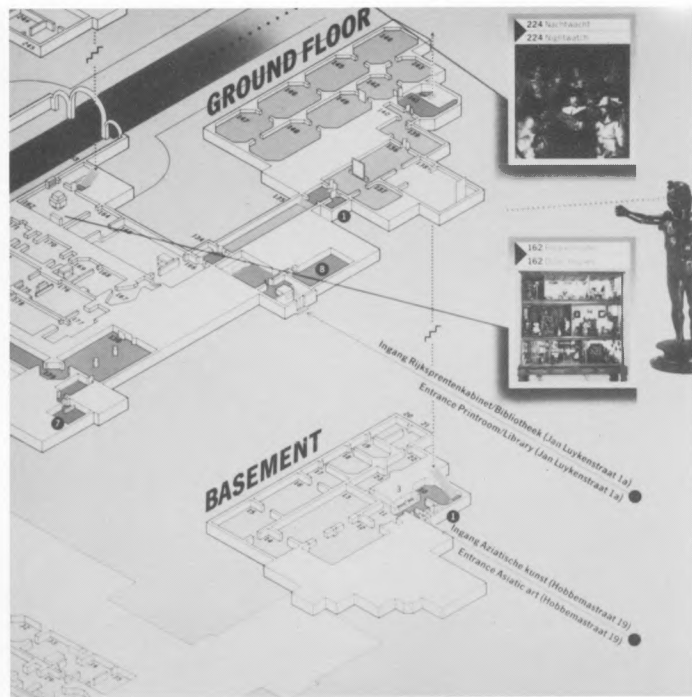
U svjetlu suvremene prezentacije koja nastoji umjetnička djela izlagati ili u širem povijesno-vremenskom kontekstu ili naglašeno problematizirajući, valja se konačno osvrnuti i na stalni postav Rijksmuseuma u Amsterdamu. Riječ je o tipičnom mega-postavu u kojem, naravno, svi hrle starome nizozemskom slikarstvu. U ostalim zbirka (primjerice, zbirci skulptura i primijenjene umjetnosti ili odjelu azijske umjetnosti), koje zapanjuju svojim bogatstvom, gotovo da i nema posjetilaca. Usputnim zamjerkama pripada i dobro znana upotreba remek-djela kao kontrolnih točaka po kojima se valja kretati kroz prostor muzeja (karakteristična za sve velike evropske umjetničke muzeje), te indikativan postav ostalog evropskog slikarstva doslovce zgaranog u jednoj jedinog prostoriji. No, ipak nas je nešto zaokupilo u golemom »Rijksu«. Riječ je o originalnoj i edukativnoj dopuni glasovite Rembrandtove »Noćne straže«, u obliku dobro sročeni pritanja i odgovora koji su objasnili originalnu umjetninu, i učinile je manje sakrosantnom.

Izrazito uspješan način komunikacije s publikom koji se temelji na usporedbi zapazili smo na izložbi u Rembrandtovoj rodnoj kući u Amsterdamu. Na posljednjem katu lijepe barokne zidanice (ovaj put ne ulazimo u probleme njene restauracije i rekonstrukcije), očito u prostoru za povremena događanja, bile su postavljene usporedo Rembrandtove grafike i Picassove interpretacije i inspiracije majstorovim radovima. Upravo je nevjerovatno koliko je taj jednostavan prezentacijski stav, na nevelikom broju djela, otvorio i osvijetlio probleme unutar grafičkih opusa dvojice velikana.

Drugi odnos prema originalnom umjetničkom djelu, odnos za kojim čeznu, prema pisanim tekstovima, mnogi naši muzeolozi, uspostavljen je u dvije izuzetno dragocjene muzejske ustanove u Amsterdamu. Mislimo pri tome na Historijski muzej grada, te Židovski povijesni muzej, koji uspješno dokumentiraju kako povijest i nastanak grada na Amstelu, tako i sudbinu jedne karakteristične zajednice u njemu. Obje ustanove njeguju edukativne, široko zasnovane stalne postavbe u kojima uza samu muzejsku arhitekturu, mnoštvo muzejskih predmeta i suvremenih muzeografskih pomagala, veliku ulogu imaju i autentična umjetnička djela. Primjedba kako su teme nizozemskog slikarstva izrazito zahvalne za korištenje i ostalih slojeva umjetnine, a ne samo estetskog, ne opravdavaju naše siromaštvo, a ni suvremene ideje nizozemskih muzejskih radnika.

Napokon treba naglasiti i visoku razinu pratećih sadržaja i službi u nizozemskim muzejima i galerijama koji u potpunosti omogućavaju višesatni boravak u svojim prostorima. Restorani, studijski prostori i biblioteke stoje na raspolagju svakom posjetiocu, a mnoštvo popratnih kataloga, deplijana i reprodukcija primjereno je njegovoj kupovnoj moći. Evropskom ljubitelju muzeja jedino se valja navići na neuobičajeno radno vrijeme koje se poklapa s nizozemskim radnim ritmom uopće. Tako se sve muzejske i galerijske ustanove zatvaraju u 17 sati (osim onih koje donose najviše novca, kao primjerice van Goghova retrospektiva) i poslije tog vremena namjernike i turiste preuzimaju u svoje okrilje pulsirajuće ulice nizozemskih gradova. Taj osobiti oblik slobode, a napose tolerancije, vidljiv na svim razinama života, jedan stanovnik srednjoevropskog tla, nažalost, može samo promatrati. Pravo sudioništvo mu je onemogućeno specifičnim načinom razmišljanja i stoga se on najradije okreće dobro poznatim i visoko vrednovanim sadržajima. Primjerice, muzejima i galerijama...

Primljeno: 20. 2. 1991.

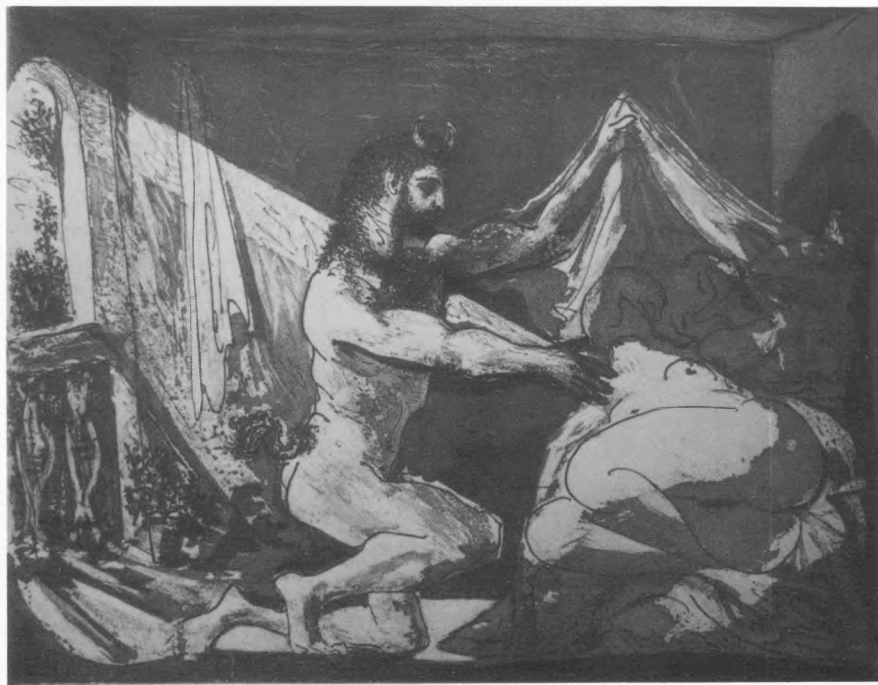
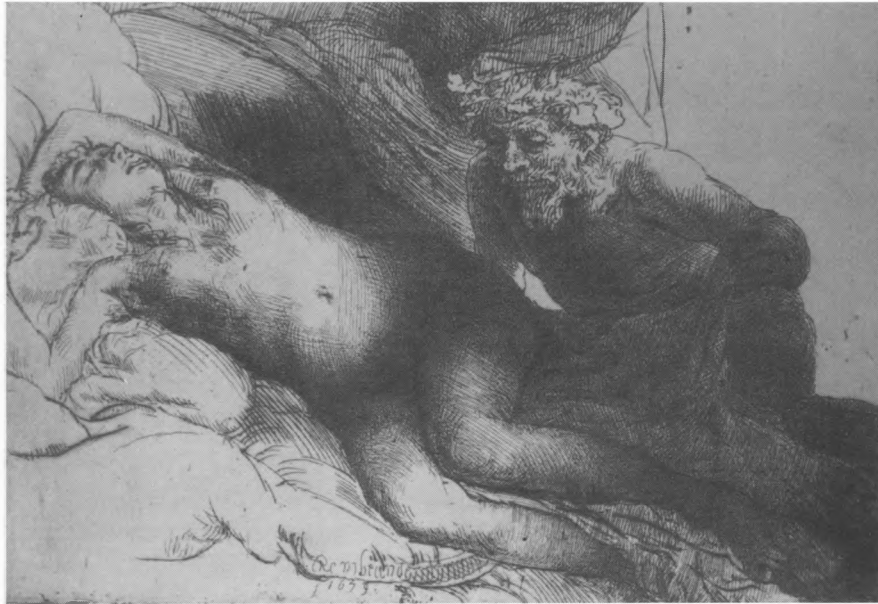
Detalj – tlocrt informativnog panoa u Rijksmuseumu, Amsterdam

SUMMARY

How it is done in the Netherlands

Žarka Vujić

In the article are presented the author's impressions on museological aspects of the exhibitions she saw and interesting details from museums she visited during her stay in the Netherlands in 1990. The Van Gogh exhibition in Amsterdam was inspiring with the subtlety it was presented. Everybody, from museum to department stores, contributed to the anniversary of the artist's death, and the connection with the artist was emphasized even in the Botanical Gardens where all flowers painted by Van Gogh were placed in the foreground. In the same manner the exhibition of Frans Hals' masterpieces was the pivot of everyday life and trade in Haarlem. There was in the Rijks Museum an instructive and original elaboration of Rembrandt's *Night Watch*. In his house there was an interesting parallel display of Rembrandt's prints and Picasso's interpretations inspired by his works.

Rembrandt, Picasso: Jupiter i Antiopa – montirani detalj s izložbe *Picasso – Rembrandt – Picasso*, Muzej Het Rembrandthuis, Amsterdam, 1990.